

# Nyfynd av sällsynta luserner i Halmstad

I och med att aktiviteten ökat i Östra hamnens utfyllnadsområde i Halmstad under de senaste åren, så har en del spännande växter letat sig dit. Per Wahlén berättar här om nyfynd av sällsynta luserner, som visar att vissa av våra ruderatväxter klarar en lång frövila.

PER WAHLÉN

Först ut har vi tagglusern *Medicago polymorpha*. Alltsedan fyndet i Östra hamnen år 2000 har den varje år hittat lämpliga boplatser på skrapade ytor och omlastade jord- och lerhögar i den föränderliga miljön. Den återfinns emellertid sällan på exakt samma plats som året innan.

Det första fyndet av växten i Halmstad är L. M. Neumans från 1871 vid Slottsmöllan. Den har sedan setts med långa uppehåll fram till 1955, då C. Blom fann den vid Gustavsfält. Nu, knappt femtio år efter det senaste fyndet, har tagglusern kommit tillbaka med kraft, och har under de senaste åren hittats på flera ställen runt om i staden.

Ett av skälen till växtens förekomst i Halmstad är troligen Slottsmöllans klädesfabrik. När

den importerade ullen tvättades, följde fröna som satt i fårpälsarna med ut i naturen och även med det resterande ullavfallet.

På samma plats fanns år 2000 även en annan lusern, fläcklusern *Medicago arabica*. Den har på samma sätt som tagglusern ”hoppat omkring” i utfyllnadsområdet. Antalet individ har under de första fem åren varit lågt, men 2005 blommade den i rikliga mängder med god fruktsättning.

I Halmstad hittades fläcklusern första gången 1906 på Slottsjorden av F. E. Ahlfvengren och kan ha haft sitt ursprung från barlastplatsen i Västra hamnen. Men även denna art följde med fårull, vilket J. Wigers fynd vid Slottsmöllan 1928 visar, medan det senaste fyndet av C. Blom vid Gustavsfält 1955 var på bomullsavfall.

Den tredje lusern har jag själv inte sett, det är schimperlusern *Medicago laciniata* ssp. *brevispina*. Även denna art hittades år 2000. Det var Kjell Georgson, Erik Ljungstrand och Enar Sahlin som fann den när de besökte växtplatsen för de två ovanstående arterna.

En fjärde lusern, den i Sverige även vildväxande sandlusern *Medicago minima*, fann jag år 2005 på ler- och grushögar tillsammans



Tagglusern har återkommit till Halmstad efter 45 år. Foto: Per Wahlén.

*Medicago polymorpha* has been seen on a construction site in Halmstad harbour since the year 2000.

I Sverige kan, så vitt känt, fläcklusernens vackra blad bara ses i Halmstad just nu. Foto: Per Wahlén.

The only present Swedish locality for *Medicago arabica* is in Halmstad harbour.



Sandlusernen återkom till Halmstad 2005. Foto: Per Wahlén.

*Medicago minima* has been found in Halmstad harbour in 2005 and 2006.

med de två förstnämnda lusernerna. Sandlusernen har inte en lika tydlig ullanknytning i historien (se dock nedan). Ahlfborg fann den 1906 på Slottsgrunden och såg den senast 1924 i Östra hamnen.

I år har, på grund av att jord täckts över fjolårets växtplats, beståndet minskat kraftigt. Men tre av arterna finns fortfarande kvar (ej schimperlusern).

### Var kommer de ifrån?

Många botaniker som under de senaste fem åren besökt lusernernas växtplatser har undrat och spekulerat över varför de finns just här. Det verkar som om ullimporten är en viktig orsak.

De ler-, grus- och sandhögar som arterna har funnits på kommer från ett nybyggnadsområde vid Gamletull. Jag fick nämligen, efter många rundturer i transportbranschen, tag på Kirsten Malmström på konsultföretaget WSP som bland annat tar hand om förorenad jord. Hon kunde exakt härleda ursprunget för ler- och grushögarerna i det aktuella utfyllnadsområdet till området vid Nordiskafilt AB (numera Albany International AB). Hon kunde dessutom berätta att Nordiskafilt vid rensningen av ullen, som så ofta förr i tiden, lät rensvattnet gå direkt ut i Nissan. På grund av detta bildades en stor sandbank i ån, och frukt- och fröföroreningar bör ha samlats här och nedströms utsläppet. Dessa lätt förore-



Hottentottnävan är en annan långväga gäst i hamnen. Foto: Gösta Mjörnman. *Monsonia biflora* (Geraniaceae) was also found in Halmstad harbour in 2000.

nade massor fick på grund av bostadsbyggande inte ligga kvar, utan forslades i omgångar bland annat till Östra hamnutfyllnaden.

Kirsten kunde även informera om ytterligare tre platser dit jord och grus transporterats. Det var Kårarps grustag nordost om Halmstad (där fanns tagglusern 2002–2003), Skedala avfallsanläggning öster om staden (där ett ex av samma lusern hittades 2003 av Erik Ljungstrand) och Trönningetippen sydost om Halmstad (där vi inte lyckats finna någon lusern).

Lars-Erik Magnusson på Albany International berättade att den importerade ullen kom från platser runt hela världen och att importen pågick ända fram till 1970.

Med denna kunskap i bagaget, ville jag förstås ta reda på om arterna händelsevis fortfarande fanns kvar i området kring gamla Nordiska-filt. Jag kontaktade de som har hand om bygget och fick lov att botanisera i det inhägnade området. Väl på plats dröjde det inte fem minuter innan tre av arterna, tagg-, fläck- och sandlusern, var noterade. Men de kommer troligen inte att bli långlivade här, eftersom det ska byggas en cementramp på platsen. Lätt fångat, lätt förgånget, som det ofta är med ruderväxter!

Av ovanstående kan man konstatera att spåren av den gamla ullimporten fortfarande kan följas i lusernernas nuvarande uppträdande i Halmstad.

### En följeslagare

Inte bara luserner klarar lång frövila. Nära den första växtplatsen i hamnen fann jag år 2000 en

annan långväga gäst (från Östafrika): hottentottnäva *Monsonia biflora* (det. Erik Ljungstrand och Per Lassen). Växtplatsen var på samma leriga och grusiga underlag som lusernerna. Denna art klarade inte klimatet i Halmstad och har senare ej blivit sedd på någon av lokalerna.



- Samtliga luserner är kontrollerade av Per Lassen vid Botaniska museet i Lund.

### ABSTRACT

Wahlén, P. 2006. Nyfynd av sällsynta luserner i Halmstad. [Four rare *Medicago* species in Halmstad, SW Sweden.] – Svensk Bot. Tidskr. 100: 290–292. Uppsala. ISSN 0039-646X.

Four rare *Medicago* species, viz. *M. polymorpha*, *M. arabica*, *M. laciniata* ssp. *brevispina* and *M. minima*, have been found on a construction site in the harbour of Halmstad, SW Sweden, from 2000 and onwards. Seeds of the species were presumably brought here with sandy soil that was taken from a nearby site where formerly imported wool was washed.



Foto: Stefan Lindahl

Per Wahlén har som fältbotanist inventerat i Hallands, Smålands och Skånes flora.

Adress: Wallbergsg. 4,  
302 31 Halmstad  
E-post: wahlens@  
minmail.net